

O děti pečoval po boku své nemocné manželky i po její předčasné smrti, úřad mu přesto odepřel navýšit důchod o tzv. výchovné. Zasáhnout musel ombudsman

4.8.2026 - | Kancelář veřejného ochránce práv

Poté, co manželka onemocněla rakovinou, které nakonec i podlehla, připadla muži převážná a následně výlučná péče o jejich dvě nezletilé děti. Roky plynuly, syn a dcera dospěli a muž dosáhl důchodového věku. Čekal, že mu Česká správa sociálního zabezpečení zvýší důchod o tzv. výchovné. To se v Česku vyplácí od roku 2023. Získává je ten z rodičů, který o dítě pečoval ve větším rozsahu. Úřad uznal, že takovým pečujícím byl v případě mladší dcery právě otec. U staršího syna to však odmítl. Změny dosáhl až po více než dvou letech ombudsman.

V prvních letech života se v péči o své potomky dělili oba rodiče rovným dílem. Na rodičovskou dovolenou nastoupila sice matka, zároveň však nadále pracovala. Otec proto využil své časově flexibilní zaměstnání k tomu, aby se dětem věnoval stejnou měrou jako ona.

Poté, co matku postihlo onkologické onemocnění, starost o děti zůstala především na otci. Když bylo dceři 10 a synovi 12 let, matka jim zemřela. Oba potomky pak v devadesátých letech 20. století a v nultých letech 21. století vychovával otec sám. Stejně jako řada dalších rodičů, kteří zajišťují větší část péče o děti, musel do určité míry upozadit svou profesní kariéru. Čas běžel a otec se přehoupł do důchodového věku.

V roce 2023 začala Česká správa sociálního zabezpečení (ČSSZ) k důchodu vyplácet takzvané výchovné jako kompenzaci za nižší příjmy a tím i nižší důchody, které s sebou zpravidla péče o děti přináší. Náleží tomu z rodičů, který o dítě pečoval ve větším rozsahu. Muž vzhledem k okolnostem předpokládal, že mezi takové rodiče patří i on. S překvapením ale zjistil, že úřad jeho péči o starší z dětí za převažující neuznal. ČSSZ totiž nezohlednila výjimečnou rodinnou situaci a vycházela z toho, že po celou dobu rodičovské dovolené pečovala o obě děti hlavně jejich matka. Muž tak od roku 2023 každý měsíc přicházel o 500 Kč.

„Česká správa sociálního zabezpečení si musí při rozhodování o výchovném opatřit všechny potřebné informace. Není možné, aby rozhodovala v zajetých kolejích a opomíjela méně běžné okolnosti, které někdy život přináší. Teprve, když si úředníci ověří skutečnou situaci konkrétní rodiny, mohou správně vyhodnotit otázku výchovného,“ vysvětluje ombudsmanka Eva Kostolanská.

ČSSZ svůj postoj přehodnotila až na základě argumentů ombudsmana. Muži zpětně doplatila 20 500 Kč za péči o staršího syna a zároveň mu přiznala pravidelnou výplatu výchovného i do budoucna.

Co je tzv. výchovné?

Jedná se o zvýšení starobního důchodu za výchovu dětí. Smyslem výchovného je ocenit rodiče (ve většině případech ženy) za péči o děti a kompenzovat jim nižší důchody, které jsou většinou způsobeny právě omezenými příjmy během péče o děti.

Jaké jsou podmínky pro uznání výchovy dítěte?

Výchovné náleží jen za dítě, o které pečujete, nebo jste pečovali alespoň po dobu deseti let v období do dosažení zletilosti dítěte. Pokud se ujmete výchovy dítěte po dosažení osmého roku jeho věku, je podmínka výchovy dítěte splněna, jestliže osobně pečujete nebo jste pečovali o dítě až do jeho zletilosti po dobu alespoň pěti let.

(Zdroj: FAQ na webových stránkách České správy sociálního zabezpečení)

- Zpráva o šetření

https://www.ochrance.cz/aktualne/o_deti_pecoval_po_boku_sve_nemocne_manzelky_i_po_jeji_predcasne_smrti_urad_mu_presto_odeprel_navysit_duchod_o_tzv-_vychovne-_zasahnout_musel_ombudsman